

Antončiko šaltinis

Turistinė vertė

Sinonimai

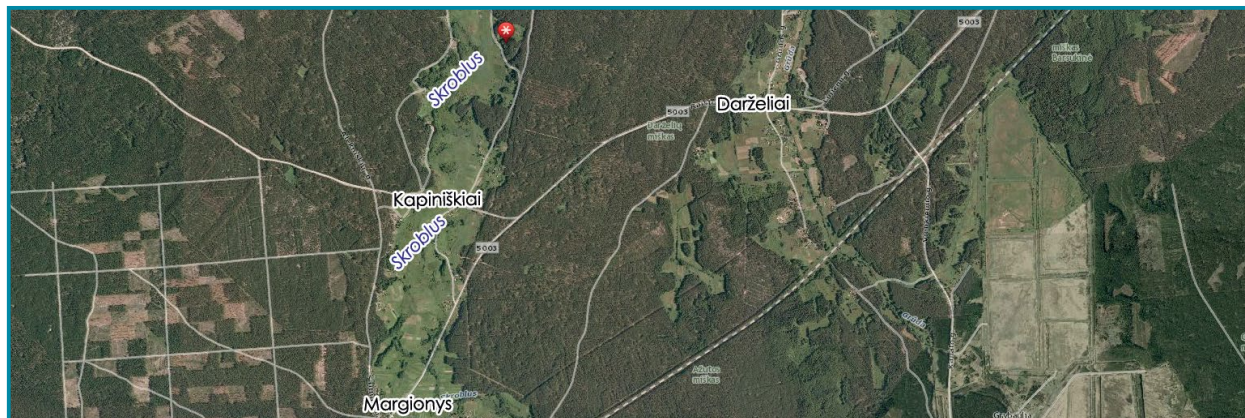
Samardotiškių šaltinis,
Verduolis

Koordinatės

LKS: 519581; 5987807

Adresas

Varėnos r. sav., Marcinkonių sen., Darželių miško vakarinė pamiškė ties paskrobilais išsitęsio Kapiniškių kaimo viduriu (vietiniai sako, prie Prano Antončiko). Šaltinis veržiasi Skroblaus slėnio dešiniojo šlaito apačioje, apie 1,7–2 km į š nuo Marcinkonių–Šklėrių plento. Prie jo nesunku patekti dešiniuoju Skroblaus krantu per kaimą vinguriuojančiu keliuku, kuriuo yra nužymėtas ir pažintinis (dviračių) takas. Jis atvęs dabar jau prie poilsinės sodybos, kur nuo prie keliuko pastatytos rodyklės, valdos pakiemio pieva per lėkštą pakilumėlę takeliu pasiekama „gurgianti“ smėlyje versmė. Nuo atvedusio keliuko takeliu ji yra į ŠR apie 40–50 m. Gražiai sutvarkytą ir prižiūrimą šaltinį būnant parke tikrai verta aplankyti. Jį nesunku rasti ir pasiekti automobiliu, dviračiu ar pėsčiomis. Dzūkijos nacionalinis parkas, Kapiniškių kraštovaizdžio draustinis

Aplinka

Versmė yra stataus, dabar stabilaus ir aukšto (25–30 m) šlaito papėdėje, kuris apaugęs pušaitėmis, lazdynais, vietomis žemiau ties papelkėjusia loma juodalksniais, auga ir baltalksniai. Šaltinio vanduo išplaudamas smėlėtą šlaitą suformavo pusmėnulio formos sufozinį cirką. Požeminis vanduo į paviršių išteka dviejose viena šalia kitos „kunkuliuojančiose“ verdenėse. Jos yra išlyginto smėlėto dugno su neaukštais krančiais duburiuke, beveik jo viduryje. Ratilais į viršų jame kylantis vandens srautas nuolat perplaudamas klosto ir judina gelsvą smėlį. Sujudintuose ratilų ištakos židiniuose per išretėjusį smėlį kietesnis dugnas pasiekiamas tik apie 1,5 m gylyje. Iš šaltiniuoto duburiuko išsiliejantį vandenį papildė dar ir šlaitelyje atsiverianti horizontalios ištakos versmelė. Šie vandenys suformavo smėliu išklotą duburėlį, kurio plotis 1,6 m, ilgis – 2 metrai. Per ilgą laiką „verdanciam“ duburėlyje vanduo gerai išrūšiavo vis perplaujamą smėlį – jame vyraujančios smulkios frakcijos (0,25–0,06 mm) smėlio dalelės sudaro net apie 75 procentus. Šaltinis atsiveria senųjų aliuvinių (aIIIb1) ir fluvio-glacialinių (fIIgr) smėlinių nuo-

gulų sąlyčio zonoje. Čiurlendama iš duburėlio į Pietų pusę išplova nuteka į vandens prisisiurbusią klampią lomą, lėkštai grimztančią palei šlaitą. Toliau srautas pasisuka link Skroblaus, pakeliui rinkdamas vandenį iš šlaituose ir dugne atsiveriančių mažesnių šaltiniuojančių židinių. Upelio tėkmę pasiekia vingiuodamas ir slepiamas papelkėjusio slėnio nendrynų. Nuo versmės iki upelio jam tekėti apie 250 metrų.

Dabartinė būklė, kaptazas

Prie šaltinio ištakos įrengtas lieptelis (pakyla) su turėklais, iš vandeniui plūstančio duburėlio į lomą patiestas nedidelis lentų latakėlis. Išmoningai ir gražiai sutvarkyta versmė yra šalia pažintinio tako, tad ji gausiai lankoma keliauninkų, gerai žinoma vietiniams. Šaltinis prižiūrimas, naudojamas gerti, neapšukšlintas. Tinkamai ir paprastai įrengtas kaptazas nedaro gamtinės aplinkos.

Vandens fizikinės savybės

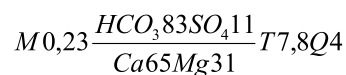
Vanduo skaidrus, bekvapis, nėra geležies nuosėdų. Dujų išsiskyrimo reiškiniai nepastebėti. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-04-17) vanduo buvo 7,8 °C

temperatūros, silpnai šarminis (pH = 7,87). Savitasis elektros laidis (SEL = 232 $\mu\text{S}/\text{cm}$), vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas (Eh = +122 mV), nemažai deguonies ($\text{O}_2 = 7,81 \text{ mg/l}$).

Vandens cheminės savybės

Vanduo gėlas, turi mažai mineralinių medžiagų (226 mg/l). Šaltinio vanduo minkštas, jo bendrasis kietumas 2,80 mg-ekv/l. Vandenyje nedaug natrio (2,03 mg/l). Aptikta nedidelė nitrato koncentracija (1,3 mg/l). Nitritų ir amonio neaptikta.

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)

Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Išfiltrusių mineralinių medžiagų suma	226		
Sausoji liekana 180 °C	150		
Bendrasis kietumas		2,80	
Karbonatinis kietumas		2,50	
Nekarbonatinis kietumas		0,30	
Anijonai:			
Chloridai, Cl^-	5,59	0,16	5,53
Sulfatai, SO_4^{2-}	15,38	0,32	10,67
Hidrokarbonatai, HCO_3^-	152,55	2,50	83,33
Nitritai, NO_2^-	< 0,02	0,00	0,00
Nitratai, NO_3^-	1,30	0,02	0,67
Katijonai:			
Natris, Na^+	2,03	0,09	3,11
Kalis, K^+	0,07	0,00	0,00
Kalcis, Ca^{2+}	37,82	1,89	65,40
Magnis, Mg^{2+}	11,06	0,91	31,49
Amoniakas, NH_4^+	< 0,03	0,00	0,00
Kitos analizės:			
pH, pH vienetai 20 °C	8,06		
Savitasis elektros laidis, $\mu\text{S}/\text{cm}$	259		

Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

„Va pas Kaniūciškių duobelį, tį kur Antončiko šalcinis rašo, tai acimenu, kap dar vienas kaimynas sakis, tį senos kapinės buvo, kap važuoji, tai sakis, kokia kumelaitė šokinėja auksiau galvos arklio, tai išaina kap strokai koki rodės, o ar tį rodės. Dar tai miškas užaugis, kurgi tį, nei akmenų, nei nieko. Kapinės buvo senos.“

Monetų kap buvo an kalno rado kaimynas, kap kelių darė, tai monetas išvertė, tai jis ajo vaikas iš mokyklos, pasirinko kelias monetas ir atajo pas kaimynų, porina, tai tas kaimynas nubėgo, daug monetų pasirinko senovinių. Tai tį paskui suvažavo, ieškojo“. Pasakojo Stasė Grušauskienė (Lukšytė), gim. 1933 m. Kapiniškių k. Užrašė Dalia Blažulionytė.

Tipas

Krentantis su galima spūdinio (tarpmoreninio) vandens prietaka

Režimas

Nuolatinio veikimo

Vandeningumas

Vizualiai vidutinio vandeningumo, išplova liejasi iš duburėlio aktyviai. Hidrologinių matavimų duomenimis, šaltinio debitas 4 l/s arba apie 14–15 m³/h (Kilkus, Valiuškevičius, 1993)

Vandens tipas

Kalcio, magnio hidrokarbonatinis, sulfatinis

Aprašė:

V. Mikulėnas, 2012;
P. Gedžiūnas, Z. Zanevskij,
G. Kibirkštis, 2014